

Zapiski, ocene in poročila

MLADE TRAVE*

Mlade trave Manice Lobnikove sem kupila za svojo šestnajstletno hčerko. Pritegnile so me zelene platnice z milim obličjem štajerske pisateljice. Naslov je tudi mnogo obetal in tisk je bil več kot spodoben. Segla sem po denarju, prepričana, da bom naredila dobro kupčijo.

Knjige nisem izročila hčerki takoj. Preradovedna sem, da je ne bi prej še sama malce prelistala. Sedla sem torej k oknu in začela brati. Prebrala sem jo do konca in se obenem ves čas jezila. Nazadnje sem se celo premislila. Romana hčerka ne dobi. Zakopala ga bom med svoje knjige, da tudi po naključju ne bi prišel v njene roke. Punca naj bere Jurčiča in Trdino, Tavčarja in Cankarja, Finžgarja in Majcna, Preglja in Voranca, Bevka in Kosmača, Pahorja in Rebulo, Hienga in Zidarja itn. . . Lobnikovo pa šele takrat, ko se ne bo šla več slepe miši s slovensko besedo, ko ji bo tako ali drugače »Z A P E L A « in se ji ne bo zlepa več izmuznila iz rok. Ko bo, skratka, živo vodo (živo srebro?) materinščine v glavnem obvladala in je njeno ritmično plivkanje ne bo metalo na levo in na desno kot krhelj plutovine. Hčerkino znanje slovenščine je danes in zdaj preveč slabotno in obojavljivo in neutrjeno, da je ohlapno in nelepo besedovanje Lobnikove ne bi pohujšalo.

Mlade trave so namenjene mladini, se zdi. Urednik Mladinske knjige, J. Potrč, jih toplo priporoča mlademu, in mlademu staremu, svetu, to se pravi tudi nam, ki lezemo v gube in leta, a nam srce v prsih še vedno dela preglavice, ker nam mladostno čivka in veselo poskakuje kot vrabec. Založba si šteje v čast, da je delo izdala. »Z zadoščenjem izdajamo to delo, ki je bilo pred dvema letoma posebej pohvaljeno na Kurirčkovem festivalu v Mariboru«, berem na zadnji platnici.

Da se razumemo: Nimam nič proti zgodbi sami. Zdi se mi ljubezniva in prijetna, polna naivnosti, poezije in neposredne, nepotvorjene svežine. Po tej plati se z urednikom strinjam v celem. Moji pomisleki gredo le na račun jezika, ki je po mojem nestrokovnem mnenju »kriminalno« zanič, da se izrazim v dijaškem žargonu: poln grobih in drobnih pravopisnih, slovničnih in tiskovnih napak, pravo mravljišče površnosti, nejasnosti in ohlapnosti, da človek nazadnje zdvomi še vase, ne verjame več svojim očem in ušesom. Vpraša se: gre za napake ali za . . . slog? Kako je mogoče, da je lektor Mladinske knjige ves ta slak in grahor, vse to osatje enostavno spregledal? Jih tako rekoč spustil v knjigo, ne da bi bil hrsknil ali pošteno zaklel? In korektor? Kaj je počel korektor, namesto da bi bil s svojim poklicnim papirjem, z ošiljenim svinčnikom v roki, pazljivo bral in pregledal besedilo? Je reševal nagradne križanke ali srebal kofetek in se naslajal ob Evi in Adamu? Kaj pa Potrč in člani komisije Kurirčkovega festivala? So delo posinovili kar tako, brez predhodne krvne analize, brez dvomov in rezerv? Dete se jim je zdelo kratko in malo čudovito? — Potemtakem je Slovenski pravopis strogo zasebna zadeva slovenske akademije znanosti in umetnosti. Razen članov pravopisne komisije in prostovoljnih privržencev ne obvezuje nikogar. Kaj pa slovenske slovnice? Se tudi slovnice tičejo le Bajca, Kolariča, Rupla, Toporišiča itd.? Za vse druge, za nas — bog, daj — so pa priložnostno branje in neobvezno čtivo? Torej je treba nemudoma ukiniti redovanje slovenščine. Ukiniti cvetke, pardon, cveke, ki pustošijo spričevala po slovenskih šolah. Dijake ne kaže — ni primerno, ni normalno — mučiti z ocenami, tovariši profesorji, ko pa vsakdo sme, sodeč po knjigi Lobnikove, kar se mu zljubi! Pustite peti moje škorce, kakor sem jim grlo ustvaril . . . Če je Lobnikovi dovoljeno, mora biti dovoljeno vsem. Tudi mi smo otroci Slave. Njene sinje oči niso nič lepše od naših, naš jezik nič slabši od njenega.

To moram kajpak že na vsem začetku poudariti. Če jezik Lobnikove moti mene, ki slovenščino komaj kaj znam — učila sem se je kot vaški godci citer in harmonike: po posluhu, ljubiteljsko; slovenskih šol, žal, nisem videla od znotraj niti z daljnogledom — kako mora motiti šele tiste, ki jo povsem obvladajo, ki so, kakor temu pravimo, v njej doma. Ne zamerim Lobnikovi, da greši, pač pa tistim, ki jo pustijo grešiti, ki ji dajejo potuho, ki je ne opozorijo na nepravilnosti. Mene so vselej po prstih, ko sem jo . . . rezala po svoje, ko jo po svoje še . . . režem. Mojemu pisateljskemu erosu ne dajejo maha: vselej po prstih, ko jih zaslužim. Hvala bogu! Sicer bi še dandanes »stala«

* Mladinska knjiga, Ljubljana 1968, 272 str.

na Partizanski cesti 14 in Mlade trave Lobnikove bi me »stanovale« 35 novih dinarjev. Na nebu pa bi mi še vedno migljalo *nebroj* zvezda, da o kraškem prihodnjiku pomožnega glagola *bom bil*, *bom bila* niti ne govorim. Zakaj ne mahnejo po prstih tudi Lobnikove, se sprašujem. Ne bi njene Mlade trave stoodstotno pridobile, ko bi vanje krepko posegel lektor? Ko bi jo povabili na uredništvo in ji s kazalčkom pokazali, kje je narobe? Bi bilo drugič še narobe? Ne. Vsaj tako pogostoma ne. In vedno manj. Zamislila bi se. Sprevidela bi. Spoznala. Potuha nikomur ne pomaga, piscu še najmanj. Tudi založbi ni v čast, če izdaja tretjerazredna besedila, slogovno nečista, slovnično in pravopisno oporečna. Skratka: So Mlade trave res primerne za mladi svet? Kaj sodijo o njih... profesorji slovenščine? Pa Bajci, Kolariči, Gradišniki, Toporišiči, skratka, slovenski jezikoslovci? Nemara imam sama o slovensčni zmedene pojme, pa se v svoji naduti nevednosti spotikam ob čisto dostojno in tekoče besedilo. Tudi to je mogoče navsezadnje. Dve oceni sem doslej prebrala o romanu (v Naših razgledih in menda v Primorskem dnevniku), pa se njuna avtorja niti besedice nista obregnila ob Maničin jezik. Oba pa sta se šolala v slovenskih šolah, mislim. Jeziček moram stegniti prav jaz, pač zavoljo svoje nevednosti. Če je vse lepo in prav, bom slednjič le zvedela, da je lepo in prav in si prihodnjič ob Lobnikovi vsaj ne bom delala več nepotrebnih preglavic. Obogatila bom kvečjemu svoj pojmovni in besedni zaklad, stopila iz svojih ozkih in le lokalno obarvanih okvirjev. Dobila jih bom spet po glavi, s kolcem ali gorjačo, a v svoj prid. Moj zapis ne bo »nehasen«, splačal se mi bo.

Pa začnimo paberkovati po Mladih travah. Za uvod naj bodo oblikoslovne, pravopisne, besedne in besedotvorne posebnosti.

Ta nenavaden cestar *bi se naj* po atentatu ranjen splazil do proge (str. 35) — ves napreden svet (52) — vsak morebiten dvom (201) — tisti preuranjen vzklík Hitlerju (257) — tisti droben svet (69) — kakor topel dolgi prst (135) — sosed je bil ob njem in mrtev oče (249) — Zakaj nedoločna oblika namesto določne in narobe?

S temi jesenskimi *oscankami* (95) — v tej *osrani* vojni (114) — tako *osrano* vojsko (162). — Ali niso to nekam močni, krepki izrazi?

Da bi vlovil svoj rep (246) — od predsinočšnjim (265) — *odvrčala* sem glavo (240) — in ga iz *kljubosti* nočeš videti (254) — *obula* sem torej *visoke pete* (256) — namenoma ali *ne nevede* (242) — razkoračen kot kak *Švaba* (256) — Nemčija si je prej kot druge dežele spomagala (251) — ne bi rad, da bi mu prav tak hudič spomagal na oni svet (104) — kako bi včakala (41) — *uprizarjali* neusmiljene *progone* (18) — na ogalu ognjišča (95) — ogal hrama (186) — najbolj pa ogala (11) — ob ogale (269) — dosti *si* je izkusila (199) — ničesar *si* niste izkusile (14) — če bi *si* ti izkusila njihovo silo (16) — *obuti* smo se sezuli (39) — (saj se *bosi* ne moremo) — odšvrkala desetnam marjeticam glave (26) — čemu bi se sicer tako nezarensko bal (40) — če so *zdebuhnil*e govornice (29) — jaz pa sem se *poslanjala* po hiši (29) — in ne ve, kjer bi ga odložil (33) — Potem pa *predjala* glavo (87) — da bi dlan stisnila, je premaknila in *predjala* s sonca (32) — v pisarni sem *izsilila* mizo s telefonom (262) — si pil neke čaje, da bi za ministriranje *mali* ostal (259) — morajo priti Nemci, da bi nas njihov *popadli* dih stalil (156) — v smrtih ne more biti ničesar skupnega več (156) — ženska mi (je) nastavljal... *copate*. *Pisani* in *nekaj številik preveliki* so se mi gnusili (242) — vendar kljub naraščujočem strahu (50) — Brkač zakleje (61) — *ni za povedati* (79) — pištola je *vgreznjena* v zglavnik (93) — samo pameti, *širokogrudnosti* (93) — dekliško *ženske težave* (97) (ali ni dovolj že *dekliške*?) — verjeli ali ne (54) — *najhuje nedoumljivo* pa je postalo (188) — smo jo vzeli njihovem gospodarju (126) — navadila sem se *varovati presenečenj* (109) — imam že *zasigurano* (113) — *s prsti si* je zarila v lase (130) — star *pretaknjen* konj (194) — okrog stare črešnje (208) — v cvetocih črešnjah — črešnje so *zvzvetele* (232) — tanek pramen svetlobe, *ki je izbirala*, je skozi podnice kanil (223) — Ostali (so) Kozaki. *Koliko* in kaj počno, smo ugibali (225) — *Namesto molitve* sem mislila (227) — Zajček je... *zasadil tačke*, da bi mi *zlezal v vrat* (226) — Je *vnebovpijoče* terjala gospodinja (221) — *dojemali* smo grozen molk (218) — takrat sem prvič *dojela* sodišče (42) — če bi me stroj *ne težil*, *bi* ne čutila nobene teže (225) — konji so hrzali, ni bilo mogoče vedeti, so živali ali so ljudje pobesneli (222) (besedni red, ali so hrzali tudi ljudje?) — čuli smo mrzlično *prevajanje* Nemcev in režanje Kozakov (222) — sukali smo se po *klovozih* (184) — s *skrepenimi* rokami (210) božali s prezebljenimi dlanmi (86) — kdaj pa kdaj *zvalovili* (217) — Slavko je nameril puškino kopito *ob tla* (216) — dnevi so *vzdrgetavali* (232) — zaledje se je *zatrpavalo* (229) — ceste so bile *zatrpane* (240) — za *vzgle*d (129) — se *zgle*duj po dobrih *vzgle*dih (67) — kako bomo po vojni v vsem *vzgle*d (233) — v *divje kričee* *stvore* (235) (ali ni to prekričee?)

— moje nogi si je ogledoval (236 — o mojih nogah so menili, da bodo *te noge* nekaj izrednega (235) — *osupel* si je ogledoval noge in se *čutil* (235) — od zdaj sem bila *neka druga jaz* (237) — zdelo se mi je kot kruto posmehovanje, da se zdaj Nemec na umiku nenadoma *bojuje* za eno nogo, *ko je štiri leta povzročal samo zlo*. Ta je *vlekel to zlo še dalje*: bil je prostovoljec od Poljske naprej (235) — vmes se je ženska jezila s prašiči (193) — ne smem nikomur ničesar *odrušiti* (170) — »E, Dušan«, *so se ga spominjali*, kakor so od nekdanj ljudi *izzvani* od bogve česa *izbrskavali* stare spomine (131) — okrožnice, kakor vselej vseh mogočih podpisnikov so morale točno tja, *kot je pripisal* Gorazd (132) — Nemirno išče (smeh otroka), tipa, *spušča, nikoli ni pravo* (147) — *neznosno vroče je smrdelo po dimu* (146) — Skozi obroče in *loputca* (135) — Njenim *do kolen, do pasu, do ramen*, ne verjamem, da bi jo mogel kdo preseči (170) — uvela trava ob cestni škarpni se je smilila (21- komu) — si je privoščil šikano (163 — Razumljivo da je borec od enainštiridesetega (199) (vejica pred da).

V bunkarju je zabil dva kola in *na njo* položil (197) — *to je torej vedel* ta nezaupljivi *Jaka in Slavko* (220) — Bila sem kot član zelo bolne družine, ko so *jih* ločili, da bi lažje preboleli smrt tega ali onega člana (233) — je ostla Gorazdova in moja skrivnost. Tudi Orleanki *ga* nisem povedala (70) — Na vprašujoče in zaskrbljene poglede gospodinje in njenih hčera se nisem mogla ozirati. Tu se nismo razumeli, v *dojemanju* teh Nemcev v *tej* kuhinji smo si *bile* tudi *me* tuje (235) — Dekleta pa so se venomer izgubljala in kadar so katero potrebovali, je ni bilo. *Ko se je* nato iznenada pokazalo (dekle), se je izkazalo, da ne iščejo te, pač pa ono (148) — In ko so se dekleta spravila v svojo kamro (148) — »So tako nevedne ali tako junaške« (150 — tu manjka tudi vprašaj) — *ena od deklet* (151) — Zjutraj so se dekleta tako smeje se poslavljala, kot so nas prej v smeihu sprejemale (150) — Eno od deklet je nekam izginilo... Dokler se ni vrnilo... Tiho je zlezla v posteljo (232) — Dekle je prisopihalo ob štirih. Prinesla je purana (150) — Ta divja in razkrojena vojska ni imela nobenega sistema... *Vselej na konjih, hitrejši in nevarnejši kot Nemci* (164) — Nekateri *bi se naj že* spocetka odkupili s sodčki, ki so *ga* zapeljali v postojanko (65) — najbrže (7, 10, 24 itd) — *pred se, na te, na nje, za te, za nje, za me, za se, na me, nad me, pod me, po me, za se* (vselej narazen). Skupaj pa: *pravtako* (45) — *nastežaj* (46) — *kdajbodi* (64) — *Navek!* (222) — »*a*ja«, je pritrtil (68).

Vse *veliko* je Lobnikovi *orjaško*, vse *nekoristno* pa *nejasno*: v orjaških prsih (149) — orjaška dlan (62) — orjaška očesa (27) — orjaške oči in orjaške solze (219) — orjaški netopir (264) — orjaška miza (265) — orjaške risanke (110) — orjaški očenaš (60) — orjaška veriga (31) — orjaška noža (138) — orjaški ribežnik (36) — orjaška roka (36) — orjaška preša (145); — nehasno stražarjenje (47) — nehasno nagovarjanje (71) — nehasno življenje (23) — nehasno propadla (28) — nehasen spomin (94) — čutiš, da je nehasno (156) — nad dosedanjo nehasnostjo (219) — nehasna groznja (226).

Se bo nadaljevalo.

Jolka Milič
Sežana

PREKMURSKO NAREČNO BESEDJE V ROKOPISU IZ LETA 1862

V strokovni in splošno informativni publicistiki preddualističnega obdobja so v mejah Avstro-Ogrske le redki avtorji celoviteje obravnavali jezikovne in narodopisne značilnosti prekmurskih Slovencev. Eden teh je prav gotovo J. Čaplovič, ki je najprej v budimpeštanski reviji »Tudományos gyűjtemény (1823)«, leto dni pozneje pa v samostojni nemški knjižici dejansko objavil podatke in dognanja prekmurskega pisca Jožefa Košiča (J. Csaplovits, Croaten und Wenden in Ungarn, Pressburg 1829). To Košičevo in Čaplovičevo delo zategadelj predstavlja temeljni vir preučevanja gmotnega položaja in duhovnega življenja ogrskih Slovencev v začetku 19. stoletja.

Ko sem lansko leto v budipeštanski Szécsennyjevi knjižnici ponovno prelistaval že znano temeljno gradivo o Prekmurju in Prekmurcih in iskal manj znana tiskana poročila o našem življenju, sem v rokopisnem oddelku naletel na doslej neznano (ali vsaj neregistrirano), vendar dokaj zanimivo rokopisno delce v nemščini. Avtor tega spisa je Joh. Henrick Schwicker, znani nemški pedagog in publicist, ki je po končanem učite-

MLADE TRAVE

(Nadaljevanje)

Z nedoločnima zaimkoma *neki* in *kak* je tudi pretirano razsipna, da kar ušesa bole: nekega meščana (6) — v neki podzavestni previdnosti (9) — na neke hiše (10) — v neko brezupno večnost (12) — neka skrivnost, neka samozavestna in nam nepoznana skrivnost (15) — nekega predmeta (18) — neko prirojeno napako (24) — z neko deklico (31) — neki nori in divjaški šofer (33) — neko pesem (36) — neka svoja pravila (36) — v neko vežo (42) — v neko neznano usodo (44) — kakor neki moški (51) — neka pošastna moč (53) — neki ameriški bombnik (206) — nekega generala (54) — neke drobnarije (56) — iz neke zamišljenosti (57) — bilo je neko tekmovanje (60) — neka napeta previdnost (72) — neka dušica (70) — na nekem mostu (82) — z nekega koščka naše zemlje (75) — nekega komandanta (85) — nekega Trboveljčana (85) — v neki tovarni (99) — neki rdečelasec (103) — neka lesa ... neka vrata (106) — pri neki šiviliji (139) — neko izdajdljivo prekletstvo (137) — neko nenaravno grozo (165) — zaradi nekega nesporazuma (66) — nekega boja (63) — na neki brvi (63) — do nekega praga (65) — neka zaupljiva predaja (258) itd; v kaki viharni noči... umaknila v kak drugi gozd ob kaki drugi osatni njivi (8) — ob kaki oddaljeni hiši (164) — na kak način kaznovati (27) — v kaki zakotni pisarni (35) — za kake izredne prilike (56) — v kakem partizanskem centru (58) — kaka štabna baraka (58) — kak drug moški (95) — kak posebno pomemben (93) — iz kakega nam neznanega vzroka (261) itn. Neke rabi tudi za nekatere: Neki naj bi v njih že srečali partizane (40) — če so neki naši (partizani) doma (47). Kak se ti je zdel tovariš? (101). — Ko bi se bolj disciplinirala, bi nedoločne zaimke neštetokrat lahko črtala. Primer: »Ni več pravi«, so namigovali, ko da je tega ali onega iznenada napadla *neka neznana bolezen* (40). Zadostovalo bi: *neznana bolezen*. Ali pa: »S to pištolo«, je ocenil dolgi Rajko, »ne poizkušaj *iz kake zasede* napasti Švaba« (93). Zadostovalo bi: *iz zasede*. Ali pa: Začutila sem, da so njegove roke dobre kot očetove in da so to roke *brez vseh zlih namenov* (14). Stavek bi pridobil na preprostosti in lepoti, ko bi ga formulirala takole: Začutila sem, da so njegove roke dobre kot očetove, *brez zlih namenov*. Kak kot vprašalni zaimek je narečen.

Prav tako prepogostokrat *ponavlja*: iz tega in onega vzroka (26) — za tak ali drugačen namen (161) — iz takega ali drugačnega razloga (121) — temu ali onemu gospodu (161) — tega ali onega mojega dejanja (47) — iz te ali one znane viničarije, iz te ali one dobro znane lakote (29) — iz takih ali drugačnih razlogov (27) — tako ali tako ne morejo (15) — tako ali tako je razumel (14) — tako ali tako je vedela (16) — tako ali tako moraš (22) — tako ali tako jim je žal (25) — tako ali tako priteče (30) — tega ali onega fanta (24) — ta ali oni, tega ali onega (40) — to in ono (47) — z enega hriba na drugi hrib (36) — navsezadnje še nihče ni rekel ta in ta je pokvarjena v tem in tem, in v tem in tem je poštena (153) itn...

Tudi s predlogom *da* po nepotrebnem razsipa: Moram reči, da sem bila dostikrat obupana, ker ni bilo nobenih znamenj, da bi se, odkar sem čutila, da odraščam, da sem pravzaprav že odrasla, o čemerkoli pogovorili s starši pametno in razsodno (25) — Ob tem sem se toliko zamujala s hlačami, da me je zaskrbelo, če bodo sploh primerne, toda tolažila sem se, da je danes čudno izjemen dan, da bo v partizanih vse zelo vsakdanje in bodo take obrobne nevšečnosti minevale in izginjale, ker bodo pač preneznatne in preveč nepomembne, da bi se jim človek kaj več posvečal (57) — Dopuščam, da še danes ne vem zagotovo, kaj sem pravzaprav delala, vem le, da sem neprestano nekaj pisala in prepisovala in da ni bilo nikoli brezhibno (92). Našteti primeri niso izjeme, pač pa nekakšno splošno pravilo. Ne odreče se *da-ju*, niti tedaj, ko bi ga mirne duše lahko opustila in s tem sprostila stavke: Da naj vsaj za kapo da (56) — ker *da* ni neumen (43) — Oče, *da* je ravnokar zbolel? (151) — A, *da* razumeš? (70) — A tako, *da* tudi to neseš? (59) — Proti revoluciji, *da* je bil? (69) — Ko bi se drugje bolj izogibala predlogu *da*, bi me v pogovoru sploh ne motil, tako pa...

Na moč vseh ji morata biti tudi *meglenost* in *kalkotonija*, sicer bi se odrekla stavkom, kot so naslednji: Nihče ni vprašal, kaj bomo storili z njima, z izdajalko in s to z dnevom kopnečo hišo (156) — Bili so pogovori, kot sem jih kot otrok poslušala (229) — so se branile in stale so na pragu otožne (239) — Tovariša sta zaostala, ko sta si iskala bližnjico vsak po svoji presoji, sta bila zdaj daleč vsak sebi na jasi (226) — je rekla mati s svojim večnim vsem vse odpuščajočim nasmehom (51) — izpadli smo zaradi mene in neki fant je zdrsnil mimo mene: ni ti videti, da si tako nerodna (60) — vsak dan sem

bila bolj srečna in nisem si mogla pomagati ali te naraščajoče sreče ustaviti, čeprav sem se včasih tesnobno vprašala: do kam to rase in kaj bo potem? (242) — Tudi posej je kihalo za grmovjem, se mi umikalo, huškalo za drevesi, toda privadila sem se, kakor sem se kot otrok navadila kresnic, ki so, ko so zažarele v junijskih travah in vznemirjale, da sem jih lovila (253) — Morda je tako nesebično in pozablajoče nase kdo tako tudi Orleanko rešil (221) — Tako sem doživela nešteto partizanskih prask in spopadov in pozabila nanje, kakor mlad človek pozabi bežna srečanja, dokler se ni zgodilo to in si vse do tega trenutka pomembno vzelo le kot temelj (221) — Imel je miren glas in tak se je zdel tudi Nemeč, ki je slej ko prej še vedno moral stati tam kot prej (218) — Vsekakor jih je pred nami že kdo pripravil na naš prihod vsekakor tako uspešno, kakor je svoječasno Truda moja mater (90) — Sonce s svojo toplo dobroto preži na vse ljudi in ubraniti se ga, se pravi skriti se mu (72) — že naslednje jutro sem se namreč zbudila sicer v isti, a hladni in mirni sobi (68) — gospodinja je rekla, da vsakdo zase ve, kaj si ob svobodi želi in potem iz tega izhaja »Za kaj izhaja?« se je razjezil Jaka (199) — Bila je lepša Kozakinja, kot je bila partizanka, so ljudje kljub grozi in zlem slutnjam, opazili, da me je še kar naprej preganjala njena lepota in neka mračna pomembnost (172) — Na vratu ji je visela ruska brzostrelka. Težka, moška in pretežka jo je pripogibala kot upogljivo vejo (76) — Doživete te ure v bunkerju so postale preproste (220) — Odšla sem k Ferboštovim s tolikimi otroci (26) — Opetokavo je skočil iz avtomobila, prav tako, kar se je vselej zdelo, da bo nekega dne storil (34) — njiju si nisem drznila zamisliti si v tej strašni žalosti (27) — Bil sem najbrž njegov zadnji posilni (54) — »Moli, če te je strah,« je zagotavljala mati, da molitev vse prežene (157) — Nemogoče pa je stati tu in se pustiti zasipavati snegu (156) — ker smo prvo noč pojedli vse, so za drugi dan določili Zorana, da bo šel po več (145) — Nekaj sta odtočila, ko pa sta drugo noč šla po več (207) — »Tovariši«, sem padla v zavzeto in kot praznik razsvetljeno postojanko (109) — Gorazd je sproti razsekal vsako mojo misel in zmlel vsak up, da bi bil to ta moj človek od včeraj (140) — Zaradi dveh let več kot jaz odrasla (41) — Kadar sem šla mimo križa, kateregakoli in kjerkoli, sem se vselej pokrižala in ga prosila za karkoli. Imela sem tisoč želja, vsak dan nove in nove. (223) —

Tudi z ločili ni vse, kot bi moralo biti. Pogosto manjkajo vejice: da te vsak ki ga voliš, pozabi (117) — ali tistemu kar ga je vznemirjalo (218) — ti tovariš ničesar ne razumeš (255) — vzela iz rok vlažno toplo bombo (218) — »tako tovariši« (111) — toda kdor ni sam (119) — nevednega otroka dokler ne ve (219) — zakrknjena muhasta hudičevka (119) — tako dolgo bezajo da zardiš (253) — »Lojzka kar kresni ga (124) — Majhne in s slamo krite z zaprtimi polknicami so se pritajile (71) — torej ukana za sprejem v partijo (182) — Mi navzdol Nemci od zgoraj, pk, pk, pk (162) — se je zdel zelo blag toda utrujen (82) — O, bog, daj da bom (137) — neokrnjene lepe spomine (135) — ob tej priložnosti so naštetje stvari, ki že davno niso imele nobene zveze z menoj razplamtele protislovja (80) — ta pa je lahko tam, viš za ono jelšo (97) — toda sramu skoraj da ne (97) — vsaki terji, ki molze kaj kane (104) — kako da še niso česa iznašli (136) — In tolkel mi je po kolenih po ostrih, ošpičenih (137) — »Bi šel z njo,« (kje je klicaj?) je vprašal Grčarja, ki bi naj kraje kjer smo hodili ponoči, še najbolj poznal (140) — Ljubi bog, daj da bi ne umrla (167) — Pusti ti prekleta candra (176) — Lux, was ist Lux? (215) — Šteli smo: ena, dve zdaj (191) — No vidiš (201) — itn. ...

Vejica odveč: vedno ob istem času, je pred hišo zdrvel (33) — kdor se jim ni znal, ali pa mogel prilagoditi (36) — Skozi vinograde nekdanje gospode, gresta kot po svojem (65) — Viš, jih! (15) — o čemer mi je pripovedoval, in o čemer on hrepeni (141) — ki ga imajo radi, in se zgubi (147) — Pozabila sem, da ... sem v sovražni hiši, spregledala tovariše (176) — O, Dušica (244) — O, ti pokora (142) — »Nikamor se ne čuje,« je ponovil kakor snoči, Slavko (194) — O, bog (135) itn. ...

Vejica namesto pike: »Moram priznati, da je še bolj trmast kot jaz,« Slavko je bil ponosen na svojo trmo, zdaj je povedal, da je na bratovo še bolj (200) ...

Manjkajo vprašaj, klicaj in velika začetnica: »Čemu nosi to nam? Ne morejo sami odnesti,« se je jezila mati (161) — »To je kamra za rejo,« je omenil Slavko in napeto prisluškoval. »Zakaj ne bi šla po reje,« sem vprašala ... (213), Mimogrede: Kaj pomeni ta stavek? — Se res začnjenja šele zdaj boj in zmaga, življenje? (183) — »Ti si torej Ančka!« so se čudili, »pomisli ... (146) — »Kako?« se je eden vselej razburil, »prosim, lepo, kako?« (168) — Pij mleko, če ne boš pila, boš umrla. (74) — »Prekleti hudiči, kdo pušča otroka blizu.« (188) — Naj vidi, kam gre babica, so opravičevali (209) — ...